

Endnu i foråret 2000 er redestedet ikke kendt. Men det vil være en stor overraskelse, hvis reden ikke findes et sted i Tofte Skov.

Da rovfuglefodringen på foderpladsen ved Høstemark Skov i den nordlige del af Lille Vildmose begyndte 1. oktober 1999, gik der kun en uge før en af de unge ørne var på besøg. I oktober og november sås alle ørne endnu jævnligt i Tofte Skov, og frem til 17. december sås den ene også ved Høstemark. Dagen efter, d. 18. december, dukkede en ung Kongeørn op i Try og Bolle Enge i Vendsyssel ca 20 km nord for Høstemark Skov. I det tidlige forår 2000 er de gamle ørne ofte set over Tofte Skov, Tofte Mose og ved Tofte Sø. En af de unge ørne ses jævnligt ved Tofte Sø og Høstemark Skov, og den anden er fortsat i Try og Bolle Enge.

Det skal blive interessant at se, om denne Kongeørnefamilie kommer til at lægge grunden for en dansk bestand, og i givet fald hvordan den så vil sprede sig.

Summary: First breeding of Golden Eagle *Aquila chrysaetos* in Denmark

Ten years after Golden Eagles started breeding in the densely populated lowland of Scania, Sweden, a pair successfully fledged two young in Denmark in 1999. The

pair had been in the area – in northern Jutland – since September 1996, and territorial flight displays were first seen in the early spring of 1997. Circumstantial evidence suggests that the eagles made an unsuccessful breeding attempt already in 1998. In 1999, fledged young were seen in the area from 9 August, but the nest remains undiscovered.

Referencer

- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (red.) 1980: The birds of the western Palearctic. Vol. 2. – Oxford University Press.
 Grell, M.B. 2000: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 55-72.
 Watson, J. 1997: The Golden Eagle. – T. & A.D. Poyser, London.

Birgit og Peter Knudsen
 Tofte Skov, Dokkedalvej 151
 9560 Hadsund

Tscherning Clausen
 Spergelvej 23
 9270 Klarup

Anmeldelser

Fugle Vennens Have

Benny Génsbøl. 255 sider, talrige farvefotos og farveillustrationer, indb. Gads forlag 1999. Pris kr. 299 i DOF-Salg.

Til dato har det store udbud af bøger om havefugle mest handlet om bestemmelse af arterne og evt. deres almindelige biologi. Med denne bog har de mange, der først og fremmest dyrker deres fugleinteresse i haven, fået en bog, der også fortæller hvordan man kan indrette haven, så der er nogle fugle at se på, dels ved en hensigtsmæssig beplantning, dels ved opsætning af redekasser og foderbrædt. Der er også en nøje omtale af foderet.

Bogen indledes med en beskrivelse af den fuglevenlige haves opbygning med fem forskellige eksempler på en godt planlagt parcelhushave, som både vil give mennesker og fugle gode udfoldelsesmuligheder. Det vigtigste afsnit er så afgjort en 68 siders gennemgang af alle de træer, buske, klatreplanter og urter, som vil tiltale fuglene som føde, skjulested og redested. Her fortælles hvor højt træet eller planten bliver, hvad blomstringstiden er, hvornår frugterne modnes og hvilke fugle, der spiser

dem, samt hvilke sorter, man har at vælge imellem, og hvad deres fordele og ulemper er. Man belæres f. eks. om, at man skal plante en tjørnehæk i stedet for en ligusterhæk, idet sidstnævnte med sin lodrette grenstruktur ikke er særlig velegnet som fundament for reder. Det hele er rigt illustreret med farvefotos af høj kvalitet.

Fuglenes adfærd beskrives kort, herunder hvornår de 37 almindeligste havefugle synger. Fodring er særdeles grundigt behandlet med farvefotos af de forskellige frøsorter, så intet overlades til tilfældighederne. Spørgsmålet om hvornår man fodrer berøres også – skal man tilbyde fuglene "fast food" om sommeren? Har du tænkt på, at fuglebadet skal anbringes nær et skjul, fordi våde fugle er mere handicappede over for f.eks. katte? Der gives også en god beskrivelse af redekasser og hvordan man selv kan fremstille dem, med arbejdstegninger og mål til overflod. Fuglenes fjender, tilskadekomne fugle, sygdomme samt de kedelige vindueskollisioner behandles på ni sider. Sidstnævnte kunne være beriget med et par gode tips om plaststrimler eller gennemsigtig plast opsat direkte på ruderne, men da Per Ketil først nu, et år

efter bogens tilblivelse, har delagtiggjort os herom i *Fugle og Natur*, må forfatteren være undskyldt.

Beskrivelsen af de mest almindelige havfugle fylder 76 sider. Man bemærker, at Hættemåge og Stormmåge er medtaget som gæster i haven, og blandt "hadefuglene" Kragen, som nu betragtes som en almindeligt ynglende havfugl. Der gives grundig besked om sangen, ynglebiologien, redens placering, føden og, for trækfuglenes vedkommende, hvornår de ankommer og igen forlader landet. Alle arter er illustreret med mindst et farvefoto.

Bogen afsluttes med en beskrivelse af årets gang i fuglehaven og et omfangsrigt stikordsregister. Jeg kan varmt anbefale den til alle fugleglade haveejere, begyndere såvel som mere erfarne.

Johannes Erritzøe

The California Condor

Noel & Helen Snyder. 410 sider, tabeller, figurer, s/h og farvefotos, indb. Academic Press 2000. Pris £ 19,95.

Den Californiske Kondor – Nordamerikas største vinge-fang – er en af kontinentets mest truede arter. Der er betydeligt færre individer end denne bog har sider. Et af tidens store stridsspørgsmål er, hvad vi skal stille op med arter som kondoren. Skal de have lov at forlade scenen med værdighed, eller skal vi prøve at standse nedturen? Kondorens nedtur er midlertidigt vendt, men det har været uendelig problematisk, og fremtiden tegner stadig usikker.

Bogen giver en glimrende oversigt over artens kultur- og naturhistorie, men er først og fremmest en skildring af de ideologiske, praktiske og følelsesmæssige aspekter ved redningsaktionen. Den begynder i praksis, da man i 1985-87 indfangede de sidste ni vilde kondorer og iværksatte et opformeringsprojekt, der også omfattede de 27 fugle, der allerede holdtes i fangenskab. Den første udsætning skete i 1992, og der er nu 53 fritflyvende fugle, dels i artens sidste naturlige biotop i Sydkalifornien, dels i Grand Canyon, Arizona. Antallet i fangenskab er 116. Kun én af de oprindelig vilde kondorer er genudsat, de 52 andre fritflyvende er udrøget i fangenskab. Kondoren yngler endnu ikke vildt, men måske vil det ske i år. Til dato har man anvendt én milliard kroner på at redde dette ikon fra at følge dinosaurerne ind i naturhistoriens arkiv. Ægteparret Snyder, som har beskæftiget sig med udryddelsestruede fugle i mere end 30 år, bl.a. Puerto Rico Papegøjen og Everglade Glenten, har været involveret i kondorprojektet siden starten og er, ikke uventet, glødende fortalere for det. Bogen er altså ikke en helt objektiv skildring af processen, men det bærer man over med, for den er velskrevet, engageret, og utrolig fascinerende.

Bogen er opdelt i 6 hovedafsnit: historisk oversigt, forberedelserne til projektet, forskningsresultater, de praktiske aspekter ved opformering i fangenskab og genudsætning, og afslutningsvis en samlet evaluering af

hele projektet. Der er meget nyt at finde, navnlig om kondorens ynglebiologi, men de mest interessante afsnit handler om de naturpolitiske, ideologiske og praktiske problemer, forkæmperne for en aktiv redningsaktion måtte slås med. Trods megen omhu er det således ikke lykkedes at undgå prægning: de udsatte kondorer mangler i forbløffende grad skyhed og opfører sig til tider, så det nok kan give anledning til bekymring. Bl.a. opsøger de parkerings- og campingpladser, hvor de demonterer diverse udstyr og undertiden lader sig håndfodre. Et stort problem er også, hvor langt man bør gå med hensyn til systematisk fodring af de "vilde" kondorer. De to største trusler mod arten er forgiftning samt kollisioner med hydroelektriske installationer. Iøvrigt argumenterer forfatterne ganske overbevisende for det synspunkt, at den Californiske Kondor altid har været meget tolerant overfor mennesket. Det har kostet den dyrt.

Sammenlignet med Carl Kofords klassiske monografi fra 1953, iøvrigt med nøjagtig samme titel, giver Snyderparrets bog en langt mere letlæst og intim opdatering af vores viden om en af jordens største og sjældneste fugle.

Hans Harrestrup Andersen

A field guide to the birds of South-East Asia

Craig Robson, med illustrationer af 13 forskellige kunstnere. 504 sider, 104 farvetavler. New Holland Publishers 2000. Pris kr. 535 i DOF-Salg. I 1975 udkom *A field guide to the birds of South-East Asia* af Ben F. King og Edward C. Dickinson. Det var en bog, der dengang vandt megen applaus, fordi det var første gang nogen vovede sig i kast med en field guide for området. Siden er det gået rask, de fleste af landene i regionen er siden blevet populære rejsemål for ornitologer, og i 1986 stiftedes Oriental Bird Club.

Med udgivelsen af den foreliggende bog har regionen fået en moderne field guide helt oppe i luksusklassen. På tavlerne er 1250 arter afbildet, både hanner og hunner samt ungfugle og alle de underarter, der lader sig adskille i felten. Kun et dusin arter omtalt i teksten er ikke afbildet. Samtlige tavler er af høj kvalitet. Bl.a. bør Clive Byers løvsangertavle fremhæves, fordi man ikke blot gengiver løvsangerne i frisk men også i slidt dragt.

Bogen dækker stort set det samme område som Kings gamle field guide, dog er Hong Kong og Hainan ikke medtaget. I betragtning af, at en field guide for Kina er på trapperne, er dette sikkert en klog disposition. Alle arter set i området er medtaget, med oplysninger om længde, dragt, underarter, stemme, biotop, adfærd (især hvor det er en hjælp til artsbestemmelsen), udbredelse og status. Der er dog ingen udbredelseskort. For ynglefuglene er der desuden oplysninger om yngletiden og en beskrivelse af rede og æg (hvis de kendes); det sidste er usædvanligt for field guides, men kan sikkert bidrage til, at huller i vor viden om ynglebiologien snart bliver fyldt ud. Pittaer og gøge er de familier, jeg er mest fortrolig

med, og de pågældende afsnit har jeg nærlæst uden at finde nævneværdige fejl eller mangler.

Skal der endelig indvendes noget, så er brugen af Sibley og Monroes systematik fra 1990 næppe en god idé, selvom den også blev fulgt i *An annotated checklist of the birds of the Oriental Region* (Inskipp, Lindsey & Duckworth 1996). Her skal spætterne f.eks. søges lige efter ænderne, og stormfuglene lige før spurvefuglene, omvendt af, hvad vi i generationer har været vant til. Det er heller ikke så praktisk, at bogen er kommet til at veje 1100 g på grund af det gedigne papir. Forhåbentlig kommer der en lettere udgave til rygsækken, så den foreliggende version kan føre en mere skånsom tilværelse hjemme på boghylden.

Denne bog vil danne skole for kommende field guides, og man må gratulere forfatteren samt forlag og kunstnere med den bemærkelsesværdige udgivelse.

Johannes Erritzøe

Belize and Northern Guatemala

Les Beletsky. *The ecotravellers' wildlife guide*. 488 sider, 104 farvetavler, 31 farvefotos samt s/h stregtegninger. Academic Press 1999. Pris £ 19,95.

Tropical Mexico

Les Beletsky. *The ecotravellers' wildlife guide*. 497 sider, 104 farvetavler, 32 farvefotos samt s/h stregtegninger. Academic Press 1999. Pris £ 19,95.

Disse bøger omhandler ikke blot fugle, men også pattedyr, krybdyr, fisk samt f.eks. koraller, gopler og søstjerner. Begge bøger viser de almindelige fuglearter på 50 tavler af god kvalitet. På samme opslag gives oplysninger om engelske, videnskabelige og lokale navne, de vigtigste kendetegn og størrelsen, biotopen og de provinser, hvor fuglen (dyret) findes. Desuden giver et separat afsnit en mere udførlig beskrivelse af alle relevante krybdyr-, fugle- og pattedyrfamilier. Herudover indeholder begge bøger svar på nær sagt alle de spørgsmål, den videbegærlige, naturinteresserede turist måtte stille, f.eks. om vegetationen i de forskellige provinser og om national-

parke og reservaterne. Desuden omtales de vigtigste trusler mod naturen og de beskyttelsesforanstaltninger, der er iværksat.

For rejsende til Mexico, der først og fremmest vil se på fugle, er *Peterson Field Guide Mexican Birds* nok det bedste valg. For Belize og Guatemala er det mig bekendt den første bestemmelsesbog, når der lige ses bort fra *A guide to the birds of Mexico and Northern Central America* (Howell & Webb 1995), som ingen vel kunne finde på at medtage i bagagen på grund af vægten. Begge bøger kan varmt anbefales for rejsende i disse områder.

Johannes Erritzøe

Også modtaget:

Fugle i skov, park og have

Eckart Pott. 127 sider, talrige farvefotos, med solidt plasticomslag. Aschehoug Dansk Forlag 2000. Pris kr. 129 i DOF-Salg.

Denne lille bog (18×11 cm) er oversat fra tysk af Vibeke Fode og henvender sig især til begyndere; det er en let håndterlig bestemmelsesbog til de nære omgivelser.

Important bird areas in Kenya

Leon Bennun & Peter Njoroge. 318 sider, mange kort, tabeller og stregtegninger, hft. The East Africa Natural History Society og National Museums of Kenya 1999. Pris kr. 475 i DOF-Salg.

Denne bog behandler detaljeret 60 områder i Kenya, der alle opfylder kriterierne for Important Bird Areas (IBAs). Hver lokalitet er beskrevet med et detaljeret kort, koordinater, størrelse, højde over havet, status, biotop, de mest bemærkelsesværdige fugle og pattedyr, beskyttelsesforanstaltninger samt en fortegnelse over litteratur om området. I appendixer gives lister over hvor man kan finde truede arter og arter med begrænset udbredelse. Desuden findes en 12 sider lang referenceliste. Bogen henvender sig især til folk, der beskæftiger sig med fuglebeskyttelse, men der er også meget at hente for almindelige ornitologer.